

University of Groningen

De Christusverkondiging aan de buitenkerkelijke mens

Spanjaard, Salco Herman

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:

1954

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Spanjaard, S. H. (1954). *De Christusverkondiging aan de buitenkerkelijke mens*. Noordhoff Uitgevers.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

INLEIDING

Het moderne apostolaat ontleent zijn naam aan de apostolische opdracht van de Kerk. Het is, niet alleen in ons land maar ook daarbuiten, in het middelpunt van de belangstelling komen te staan in de jaren na de tweede wereldoorlog en heeft een centrum gevonden in het instituut „Kerk en Wereld” voor apostolaire opleiding en arbeid te Driebergen. Dit betekende het zoeken naar nieuwe wegen en methoden om de van de Kerk vervreemde mens met het Evangelie te benaderen. Nieuwe wegen en methoden: dat wil dus zeggen, dat de methodiek van de inwendige zending ontoereikend werd geacht voor het huidige tijdsgewricht.

Zo vormt dan de verhouding van apostolaat en inwendige zending al dadelijk een probleem. Kan het eerste wel los van het tweede worden beschouwd? O. Norel ¹⁾ geeft als definitie van de inwendige zending: „... die arbeid der christelijke liefde, door de gelovigen in vereniging verricht, die de ellende op stoffelijk, zedelijk en geestelijk gebied door woord en daad bestrijdt en die langs de weg van kerkelijke verlevendiging tot innerlijke en uiterlijke vernieuwing van heel het volksbestaan wil komen.”

Hij is tot deze definitie gekomen na en naar aanleiding van een bespreking van werken van J. H. Wichern, Th. Schäfer en P. Wurster, die ieder op eigen wijze de inwendige zending hebben gekarakteriseerd. Ook in deze karakteristieken wordt de christelijk-philanthropische arbeid met nadruk vermeld als een wezenskenmerk van de inwendige zending. Wichern ²⁾ spreekt van mensen, „die der Macht und Herrschaft des aus der Sünde direkt oder indirekt entspringenden mannichfachen äusseren und inneren Verderbens anheimgefallen sind”; Schäfer ³⁾ gewaagt van „die Werke der Barmherzigkeit”; Wurster ⁴⁾ noemt de „in letzter Linie sittlich-religiösen Notständen der Gesellschaft”.

Wie de uitvoerige beschouwingen van Schäfer en Wurster leest komt onder de indruk van het prachtige werk, dat van een waarlijk christelijke barmhartigheid is, verricht aan die groepen en enkelingen, wier maatschappelijke nood als een roep om redding was. ⁵⁾ Maar in deze beschouwingen komt ook tot uiting de zeer grote en overwegende plaats, die deze arbeid in het geheel van het zendingswerk inneemt en het op de achtergrond treden van de verkondiging los van de reddingspogingen

ten aanzien van de maatschappelijk ontredderden. Al mag men niet zeggen, dat hier het redden in de plaats is getreden van het getuigen, dit getuigen krijgt een speciaal terrein aangewezen en is gericht op speciale groepen en personen.

Norel geeft deze accentuering onbedoeld aan, als hij zegt: „... dit getuigen wil gestalte aannemen in de reddende daad. Komt het niet tot de reddende daad, dan is het ijdel gepraat, waarvan men gauw genoeg zal hebben en waarnaar men niet meer luisteren zal. Dit getuigen, dat uitmondt in het werk der barmhartigheid, weet zich door verwant werk van barmhartigheid gedragen.

Het zal er hoe langer hoe meer toe moeten komen, dat de twee-eenheid tussen woord en daad tot duidelijke uitdrukking wordt gebracht, zoals dat in ons land bijv. het geval is in de Centraal-Bond voor Inwendige Zending en christelijk-philanthropische Inrichtingen. In de oude Centraal-Bond viel het volle licht op het werk der barmhartigheid. In het Comité voor Inwendige Zending kreeg onwillekeurig het evangelisatiewerk de meeste nadruk. In de tegenwoordige Centraal-Bond kan beide gelijkelijk tot zijn recht komen.”¹⁾

Met „reddende daad” bedoelt Norel hier christelijk barmhartigheidswerk. Dit nu ligt niet in de eerste plaats op de weg van de apostolaire arbeid, die daardoor nog niet tot „ijdel gepraat” mag worden gedenigreerd, wat, zeker niet in deze zin door hem bedoeld, toch uit de woorden van Norel zou kunnen worden afgelezen.

Om met het tweede, practische deel van deze studie te beginnen: dit is in hoofdzaak een neerslag van de ervaringen die schrijver dezes gedurende ruim vijf jaren apostolaatsarbeid heeft mogen opdoen in Groningen. Toch zijn de gegeven richtlijnen voor het bijzonder kerkewerk, op grond van deze ervaringen opgesteld niet alleen op Groningen van toepassing. Zij zouden, mutatis mutandis, ook elders, hetzij geheel hetzij gedeeltelijk, als uitgangspunt en schema voor de genoemde arbeid gebezigd kunnen worden. Wel is de situatie voor deze arbeid in de stad Groningen uitermate gunstig. De stad is groot genoeg ($\pm$ 140.000 inwoners) voor een kerkelijke strategie van een zeker formaat, doch niet zó groot, dat deze kans loopt onopgemerkt te blijven. De stad biedt voor cultureel kerkewerk aanknopingspunten en gelegenheden te over, zonder dat dit in een overvloed van cultureel leven verdwijnt. De be-

volking is gedifferentieerd, zodat men niet, eenzijdig, aan bepaalde groepen gebonden is.

Er zullen lezers zijn, die zich, wat het praktische gedeelte van deze studie betreft afvragen, wat het uiteindelijke resultaat van deze arbeid is geweest. Uitgedrukt in cijfers was dit een aantal toetredingen tot de Kerk variërend van 30 tot 40 personen ieder jaar. Vergeleken met de toetredingen in het verband van het wijkwerk ligt dit aantal gunstig. Gerekend naar de arbeid die er aan vooraf is gegaan, is dit een gering resultaat. Maar het eigenlijke is ook hier niet in cijfers uit te drukken. Deze jaren betekenden functie-winst voor de Kerk. ¹⁾ Een versperring tussen Kerk (i.c. de Ned. Herv. Gem.) en Wereld (i.c. de stad Groningen) is opgeruimd. Naar de verkondiging van de Kerk is door tallozen, die daarvoor onbereikbaar werden geacht, weer geluisterd. Ook heeft de Kerk weer iets van een aanzien teruggewonnen, dat zij was kwijtgeraakt. Niet-kerkelijken zagen tot hun verwondering, dat de Kerk dáár, waar het culturele spel gespeeld werd, meespeelde, maar dan met volledig behoud van haar eigen karakter, zonder in dit spel op te gaan. Door dit bijzonder kerkewerk heeft de Kerk een voorpost bezet en een opening gemaakt, waardoor het buitenstaanders vergund werd een blik te slaan binnen de muren der Kerk.

Ook in het culturele kerkewerk gaat het uiteindelijk (behoort het althans te gaan) om één ding: de verkondiging van het Evangelie van Jezus Christus aan de moderne, daarvan vervreemde mens. Ook dit houdt een moeilijk probleem in, waarbij wij niet in de eerste plaats denken aan de christologische vragen, maar aan die der aanpassing. Is het mogelijk de moderne mens nog aan te spreken door de verkondiging van het Evangelie met inbegrip van het antieke wereldbeeld en van moeilijk te aanvaarden kosmische voorstellingen? Is het mogelijk in die verkondiging de klank van het oude christologische dogma te laten meeklinken, te gewagen van Hem, die waarlijk God en mens was en is? Is het mogelijk in deze tijd heilsfeiten als incarnatie en verzoenend lijden, opstanding en hemelvaart te prediken? Het moderne apostolaat zal zich telkens voor de verleiding geplaatst zien zich te ontdoen van de moeilijkheden door een niet adaequate vertaling, een ongeoorloofde interpretatie of reductie van de boodschap van het Evangelie.

In het eerste, het theologische gedeelte van deze studie is een poging gedaan dit te demonstrenen aan enkele denkers, wier invloed in het heden, juist in ons land groot is. Daaraan vooraf gaat een korte beschrijving van de Jezusbeelden en christologieën van de woordvoerders van het modernisme in Nederland, die op hun wijze, eveneens door reductie de boodschap hebben willen aanpassen aan het levensgevoel van de moderne mens, hun tijdgenoot. Het eigen standpunt is aan het slot van dit eerste deel vermeld bij de bespreking van het bijbelskerkelijk Christusbeeld. In dit licht moge de in het tweede deel besproken arbeid gezien worden als een aanpassing zonder reductie.

Van een bespreking van apostolaire arbeid elders in ons land vericht is hier afgezien, zeker niet omdat deze van gering belang zou worden geacht: integendeel. Schrijver dezes mag met grote dankbaarheid gewagen van het stimulerend en inspirerend contact door het instituut „Kerk en Wereld” tot stand gebracht door het convent van predikant-evangelisten. Deze ontmoeting op de Horst blijkt telkens weer van zeer grote waarde te zijn. Het bijzonder kerkewerk bevindt zich echter nog zozeer in een aanvangsstadium, dat de tijd voor een geschiedschrijving nog niet is aangebroken. Bovendien kan een beschrijving van de mogelijkheden in dit werk geheel uit eigen ervaringen opgebouwd zijn voordelen hebben. Er moge nog op gewezen worden, dat de aanpak van deze arbeid in de grotere steden van ons land veel lijnen van overeenkomst vertoont en dat veelal volgens een gelijke methode wordt gearbeid. In het, thans opgeheven orgaan „Tegemoet” en in de rubriek „Apostolaat” van „Woord en Dienst”, in periodieken en jaarverslagen van de Commissie’s die met deze arbeid belast zijn zal men dit kunnen nalezen. De Bijlagen, aan het slot van dit boek opgenomen, met de stemmen van werkers elders in den lande, mogen van deze eenheid getuigen.

Tenslotte zij nog vermeld, dat bij de beschrijving van de omwegen niet naar volledigheid is gestreefd, dat dus wat genoemd is als paradigma dienst doet; dat een wat ruime plaats is gegeven aan de beschrijving van de publicatie en organisatie, omdat de vraag naar de (ook financiële) uitvoerbaarheid van de arbeid frequent en dringend is en telkens weer wordt gesteld; dat uit de veelheid van literatuur over ons onderwerp, ook in de vermelding, een keuze is gedaan.